

Аналіз стану насаджень та благоустрою парку Попудренка в м. Києві

Анна В. Клименко

Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка НАН України, м. Київ, Україна, e-mail: klimat13@gmail.com;

ORCID ID 0000-0002-6885-3144

Реферат.

Мета. Проаналізувати стан насаджень та благоустрою зеленої зони, де розташовано парк Попудренка, в порівнянні з іншими парками, що створені в подібних умовах у захисних зелених зонах біля автодоріг та ліній метро. **Методи.** Були досліджені зелені насадження вздовж Броварського проспекту та лінії метро «Дарниця» – «Чернігівська» – «Лісова». Окремо досліджували зелені насадження та благоустрій парку Попудренка. Визначено асортимент, параметри та стан дерев і кущів. **Результати.** Проведені дослідження показали, що сосен у парку залишилося лише 39 рослин, що у 5 разів менше, ніж у парку імені А. Малишка, який також входить до захисної зеленої зони Києва. В парку Попудренка виявлено 70 таксонів деревних рослин, серед яких тільки 7 таксонів шпилькових та 63 таксони листяних дерев та кущів з переважанням хворих швидкорослих та недовговічних насаджень іноземного походження. Сучасна площа парку значно менша, ніж на папері, бо вона скоротилась унаслідок будівництва нового входу в метро «Дарниця» та частково передана під ринки біля старого та нового входів у метро. Окрім того площа парку продовжує скорочуватися через палатки одягу з Європи, які перегородили вхід у парк. Деякі з палаток встановлені вже навколо дерев. У парку застарілий благоустрій, що потребує реконструкції дорожньої мережі та майданчиків, відновлення колонок з питною водою, оформлення входів з боку метро «Дарниця» та «Чернігівська», поліпшення видового складу насаджень, лікування та видалення фаутичних дерев. **Висновки.** Парк Попудренка створено на базі залишків соснового лісу. Вікові сосни, що ростуть у парку, входять до складу захисних зелених зон, тому вони повинні охоронятися згідно з чинним законодавством, діючими ДБН та санітарно-

захисними нормами України. Крім того, вони входять до створених у захисній зоні парків й вторинно мають ще один ступінь захисту – статус рослинності парку. Хоча територія парку увійшла до складу природно-заповідного фонду України, отримала статус парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва міського значення, вона не охороняється належним чином: частина території парку використовується господарями МАФів та ринку. Тому потрібно до вже існуючих охоронних показників додати ще один: внесення вікових сосен до існуючих реєстрів охорони вікових дерев як ботанічних пам'яток природи України. Основу парку мають складати сосняки, як це було 100 та 50 років тому, як це залишилося на територіях інших парків та скверів вдовж Броварського шосе та лінії метро «Дарниця» – «Чернігівська» – «Лісова». Тому слід досадити групи молодих сосен, як це зроблено у парку «Кіото» та парку імені Андрія Малишка.

Ключові слова: вікові сосни, охоронний статус, захист від знищення, інвентаризація зелених насаджень.

Analysis of plantings and landscaping state of Popudrenko Park in Kyiv

Anna V. Klymenko

M. M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine,

e-mail: klimat13@gmail.com

ORCID ID 0000-0002-6885-3144

Abstract.

Aim. The article aims to analyze the state of plantings and improvement of the green zone where Popudrenko Park is located, in comparison with other parks created in similar conditions in protective green areas near roads and metro lines.

Methods. Green spaces along Brovarsky Avenue and the Metro line "Darnytsia" – "Chernihiv" – "Lisova" were studied. Green spaces and landscaping of Popudrenko Park were analysed separately. The range, parameters, and condition of trees and shrubs had been determined. **Results.** Studies had shown that there were only 39 pine trees left in the Malyshko park, which is also part of the protective green zone of Kyiv. In Popudrenko Park, 70 taxa of woody plants were identified, including only 7 taxa of the hairpin and 63 taxa of deciduous trees and shrubs with a predominance of sick fast-growing and short-lived plantings of foreign origin. The modern area of the park is much smaller than on paper, as it was reduced due to the

construction of a new entrance to the "Darnytsia" metro station and partially transferred to the markets near the old and new Metro entrances. Besides, the park's area continues to shrink due to clothing tents from Europe, which blocked access to the park. Some of the tents are already set up around the trees. The park has outdated landscaping that requires reconstruction of the road network and sites, restoration of drinking water pumps, registration of entrances from the "Darnytsia" and "Chernihiv" metro stations, improvement of the species composition of plantings, treatment and removal of fruit trees. **Conclusions.** Popudrenko Park was created based on the remains of a pine forest. Century-old pines growing in the park are part of the protective green zones, so they must be protected by the current legislation, the current state tax service and sanitary protection standards of Ukraine. Also, they are included in the parks created in the protection zone and secondary have another degree of protection – the status of the park's vegetation. Although the territory of the park became part of the nature reserve fund of Ukraine, received the status of a monument of landscape art of urban significance. It is not protected correctly: part of the park's territory is used by the owners of stalls and open markets. Therefore, it is necessary to add one more indicator to the existing protection indicators: the inclusion of age-related pines in the current registers of protection of age-related trees as natural botanical monuments of Ukraine. The basis of the park should be pine forests, as it was 100 and 50 years ago, as it remained on the territories of other parks and squares along Brovary highway and the Metro line "Darnytsia"–"Chernihiv"–"Lisova". Therefore, one should plant young pine trees, as was done in Kioto Park and Malyshko Park.

Key words: age-old pines, protection status, protection from destruction, green plantings accounting.

Вступ/Introduction. В наш час загострилась проблема збереження залишків вікових соснових насаджень, що належать до зеленої зони міста. Зелені зони входять до єдиного зеленого поясу Києва та повинні зберігатися у вигляді широкої захисної смуги, в якій можуть бути створені парки, сквери або інші насадження. Парк Попудренка створено на базі залишків соснового лісу як частину захисної зеленої зони згідно із державними будівельними нормами для захисту житлової забудови від шуму та пилу, що викликані метро та автострадою. Проте сучасний будівельний та торговий бізнес намагається будь-якими засобами придбати зелені оази, що залишилися біля станцій метро та знищити будь-які насадження, навіть якщо це вікові сосни та дуби. І таких прикладів по Києву багато. У новорічну ніч з 2009 на 2010 рік одна з приватних фірм, намагаючись захопити ділянку біля метро Дарниця з боку торгівельного

комплексу «Дитячий світ» вже безжалюбно спиляла вікові сосни. Громадський актив та місцеві мешканці тоді відстояли цю територію від забудови, проте спроба захоплення була продовжена зовсім недавно, через 10 років, в серпні 2020 року. Будівельники приватної фірми, незважаючи на будь-які закони, звели високу огорожу та завезли гурти піску під забудову чергового торгівельно-розважального комплексу. На щастя громадський актив знову захистив цю територію від навали торгівельного бізнесу. Згадані негаразди зумовили необхідність більш глибокого вивчення проблем, що існують у захисних зелених зонах біля автодоріг та ліній метро, тож завдання цієї статті – проаналізувати стан насаджень та благоустрою зеленої зони під назвою парк Попудренка й порівняти зі станом інших скверів та парків, що створені в подібних умовах. З цією метою були досліджені парки, сквери та інші зелені насадження вздовж Броварського проспекту та лінії метро «Дарниця»–«Чернігівська»–«Лісова», що розташовані у вигляді вільної від забудови широкої захисної смуги, в якій можуть бути створені лише парки, сквери або інші насадження.

Матеріали і методи/Materials and Methodology. Досліджували зелені насадження парку Попудренка в м. Києві. Була проведена інвентаризація зелених насаджень, що включала: визначення асортименту, проведення обмірів параметрів дерев та кущів за допомогою інструментів (мірної лінійки, висотоміру), визначення стану насаджень, яке проводили візуально з зазначенням та записом основних недоліків: пошкодження кори або стовбуру, наявність тріщин і дупел, сухих сучків та гілок, суховершинність, пошкодження шкідниками та ураженість збудниками хвороб. Звірку наукових назв рослин проводили за каталогами та словниками таксономічних назв деревних рослин та довідника ботанічного саду ім. О. В. Фоміна (Baza danykh roslyn, 2008–2020; *Crataegus...*, 2020; Ivchenko et al., 2001; Kokhno, 2002; Kolisnichenko & Boniuk, 2011; The Plant List, 2013; Yukhymenko, 2017).

Результати та обговорення/Results and Discussion. Парк Попудренка розташований у захисній зеленій смузі, що простягнулася вздовж вулиці Попудренка та двох станцій метро („Дарниця” та „Чернігівська”) на лівому березі столиці. Площа парку має складати 14,95 га (Parky Kyieva, 2020), однак ця цифра вже не відповідає дійсності. Площа парку скорочена під час будівництва нового входу метро Дарниця та частково забрана під ринок біля старого та нового входів у метро, до того ж площа продовжує скорочуватися через палатки одягу з Європи, які перегородили вхід у парк. Деякі з палаток встановлені вже навколо дерев. Сучасна площа парку значно менша, ніж на папері.

Колись на початку 20 століття (до початку Першої світової війни) ця

територія входила до селища Дарниця з дачним поселенням Нова Дарниця, де відпочивали різні знаменитості, у тому числі Анна Ахматова, та буяли соснові ліси. За інформацією відомого краєзнавця Михайла Кальницького, в густих соснових лісах, що примикали до селища, водилась різна дичина: зайці та лисиці. Були газетні повідомлення про вовків, які свого часу нарobili багато галасу (Kal'nytskiy, 2019).

Вже давно не шумить в Новій Дарниці сосновий ліс, якій пішов під знос в час будівництва міського мікрорайону столиці під назвою „Соцмісто” ще в середині 20-го століття. У 1960–70-х роках минулого століття великого поширення набула лінійна комбінована система озеленення з включенням природних ландшафтів в урбанізовану структуру периферійних житлових районів міста. Тоді залишки соснових насаджень стали використовуватися в два способи: як рекреаційну та як захисну територію, що захищає житлові масиви від шуму, пилу та загазованості. Частина території була доповнена іншими декоративними та корисними насадженнями й перетворена на паркову зону, на сквери, в місце відпочинку автотуристів – зелений автокемпінг, у місце тренувальних собачих майданчиків та на собачий цвинтар.

Значення сосняків для здоров'я людини важко переоцінити. Проте незважаючи на це з початку 21-го століття сосни в цій зеленій смузі почали та продовжують знищувати, особливо на ділянках, які не мають статусу скверу, парку або кемпінгу. В наш час відстоювати сосни від незаконного вирубування є важливою проблемою, захищати сосни від підпалу та отруювання стає все важче, тому що в результаті цих хитрощів не тільки звільняється ділянка під забудову, порушники ще й отримують безкоштовний будівельний матеріал.

Парк Попудренка має законну реєстрацію та відведені межі. Він розташований у жвавому місці, однак оформленого входу до парку немає ні біля метро «Дарниця», ані біля метро «Чернігівська», на цих місцях стоять кіоски різного призначення, так звані МАФи, а біля метро «Дарниця» до цих МАФів додаються ще палатки продажу одягу з Європи. Прохід у парк позначають вузькі стежки, які в період дощу вкриваються брудними калюжами. Значну частину парку вже захопили торговельні центри в період будування нового виходу з метро «Дарниця».

Один вхід, практично посередині своєї території (навпроти бульвару Праці та бульвару Верховної Ради) парк усе ж має, однак він не вирізняється особливими дизайнерськими рішеннями. Біля цього входу міститься дитячий майданчик та зламані питні колонки зі ще збереженим навісом (рис. 1). Здається, міські чиновники, що працюють навпроти у районній адміністрації на бульварі Верховної Ради, не помічають, у якому плачевному становищі перебуває благоустрій цього парку та його насадження.

Проведена нами інвентаризація благоустрою та насаджень у парку Попудренка показала, що парк потребує реконструкції дорожньої мережі, дитячих майданчиків, майданчиків відпочинку (рис. 2). В парку треба відновити колонки з питною водою, провести оформлення входів у парк з боку станцій метро «Дарниця» та «Чернігівська», також парк потребує покращення видового складу насаджень.

Рис. 1. Вікові сосни у парку Попудренка
Figure 1. Age-old pines in Popudrenka Park

Рис. 2. Застаріла дорожня мережа в парку
Figure 2. Old walkways in the park

Парк Попудренка був створений на базі існуючого прилеглої соснового лісу так само, як парк «Кіото» та парк імені Андрія Малишка. Однак у парку «Кіото», що славиться своїм японським садом, яскравим сортовим складом та алеєю сакур, його основу складають все ж вікові дерева сосни звичайної (*Pinus sylvestris* L.), яких там налічується близько 400. До цих дерев нещодавно були досаджені ще 84 молодих дерева сосни чорної (*Pinus nigra* Arn.), які легше витримують посуху влітку.

У парку Попудренка на приблизно такій же за розміром території, що і парк «Кіото», вікових сосен (*Pinus sylvestris*) збереглося усього 39 особин, до того ж частина з них перебувають у гіршому стані: у деяких пошкоджена кора, у стовбури вбиті цвяхи, металеві штирі та дроти, але більшість сосен все ж

збереглися в доброму стані.

В парку поряд з зеленими насадженнями стихійні відпочивальники влаштовують пікніки з шашликами, що завдає шкоду деревам. Особливу шкодять деревам приїжджі торговці, які паркують свої авто на пристовбурні кола сосен та кленів прямо в парку, а коли виїжджають, здирають кору з дерев, завдаючи їм непоправної шкоди. Поступово з роками сосен в парку стає все менше, вони поступово зникають і лише пні вказують, скільки тут колись було вікових дерев *Pinus sylvestris*. Одна з сосен вже опинилася в зоні ринку. Нових посадок сосен не проводиться, за винятком трьох дерев на всю територію. Замість сосен (*Pinus sylvestris*) в парку ростуть швидкорослі та недовговічні насадження, більшість з яких: складають клен сріблястий (*Acer saccharinum* L.) – 330 шт. (рис. 3), дуб червоний (*Quercus rubra* L.) – 145 шт., робінія псевдоакація (*Robinia pseudoacacia* L.) – 120 шт., береза повисла (*Betula pendula* Roth) і гібридна (*Betula pendula* Roth.×*Betula pubescens* Ehrh.) – 110 штук) та алича (*Prunus divaricata* Ledeb.) – 154 шт. різного віку та стану.

Рис. 3. Куртини клену сріблястого переважають у парку

Figure 3. Groves of silver maple prevail in the park

Берези (*Betula* L.) займають значну площу та дуже вдало розсажені по всій території у вигляді груп на пагорбах та у низинах, межують з групами кленів (*Acer* L.) і дубів червоних (*Quercus rubra* L.) та створюють парку світлову гамму. Однак деякі берези гібридного походження (*Betula pendula*×*Betula pubescens*) мають усохлі вершини, тому вони обрізані. Більша частина робінії псевдоакації (*Robinia pseudoacacia*) розмножилася самосівом. Клен сріблястий (*Acer saccharinum*) росте в парку у вигляді груп, куртин та солістів по усій території з боку лінії метро. Більшість дерев клену сріблястого сильно уражені омелою, тому їх крони спотворені обрізкою. На багатьох

деревах клену сріблястого є стовбурний гриб та пошкоджена кора, є дупла.

Багато в парку клену гостролистого (*Acer platanoides* L.) – 110 шт., більша частина якого росте у групах, 16 рослин посаджено по краю парку вдовж вулиці Попудренка поруч з кленом сріблястим (*Acer saccharinum*) – 10 шт. та робінією псевдоакацією сорту ‘Umbraculifera’ – 34 шт. Дереву робінії псевдоакації (*Robinia pseudoacacia* ‘Umbraculifera’) не дуже добре почуваються вздовж проїжджої дороги: у 7 дерев усохла частина гілок, а іноді частина крони, решта дерев в доброму стані. Вдовж деяких доріжок у парку клен гостролистий (*Acer platanoides*) росте в суміші з аличею (*Prunus divaricata*) та дубом червоним (*Quercus rubra*) порослевого походження.

Інших видів дерев набагато менше. Клен явір (*Acer pseudoplatanus* L.) – 13 шт., потерпає від торговельних палаток та автомашин, бо росте близько ринку, що біля станції метро «Дарниця». У дерев сильно пошкоджена кора. Дереву тополі пірамідалної (*Populus nigra* var. *italica* Koehne=*Populus pyramidalis* Rozier) – 16 шт., що біля станції метро «Чернігівська», майже не пошкоджуються, тому що ростуть поряд із запасним виходом з метро, де технічно неможливо розташувати МАФи чи ринок.

У парку Попудренка багато декоративних плодкових дерев: аличі (*Prunus divaricata*) та декоративних яблунь (*Malus* spp.) переважно сортів яблуні пурпурової (*Malus × purpurea* (Barbier) Rehd) – 72 шт., але це переважно молоді дерева. Є декілька дерев шовковиці білої (*Morus alba* L.), які ростуть у вигляді букетів, тому ці композиції дуже привабливі. Є також декілька дерев горобини звичайної (*Sorbus aucuparia* L.) та проміжної (*Sorbus × intermedia* (Ehnh.) Pers.), однак їх явно недостатньо (7 шт). Особливу увагу привертає до себе міцна група глодів (*Crataegus* Tourn. ex L.), що складається з чотирьох рослин чотирьох видів. Це глід звичайний або колючий (*Crataegus laevigata* (Poir.) DC=*C. oxyacantha* L.), глід м’якуватий (*Crataegus submollis* Sarg.), глід одноматочковий (*Crataegus monogyna* Jacq.) та глід псевдорізнолистий (*Crataegus pseudoheterophylla* A. Rojark.). Рясне тривале цвітіння (рис. 4) й яскраве забарвлення плодів глоду (рис. 5) не залишає нікого байдужим.

Також недалеко від центрального входу в парк на видному місці росте група з трьох дерев клену ясенелистого (*Acer negundo* L.) сорту ‘Argenteo-variegata’ з листям, облямованим по краю широкою сріблясто-білою смугою.

Біля головного входу радують око відвідувачів дві групи ялівцю козацького (*Juniperus sabina* L.), а також дерева верби ламкої (*Salix fragilis* L.) сорту ‘Bullata’ з округлою кронею, ялина колюча (*Picea pungens* Engelm) та десять дерев ялини сизої (канадської) (*Picea glauca* (Moench) Voss. сорту ‘Coerulea’. Тут же 11 дерев тополі Болле (*Populus alba* var. *pyramidalis* Bunge=*Populus bolleana* Lauche та одна маслинка вузьколиста (*Elaeagnus*

angustifolia L.).

Рис. 4. Рясне цвітіння глоду

Figure 4. Ample flowering of hawthorns

Рис. 5. Плодоношення глоду

Figure 5. Fruiting of hawthorns

У центральній частині парку росте багато декоративних кущів: велика куртина бузку звичайного (*Syringa vulgaris* L.), група з п'яти кущів тамариксу галузистого (*Tamarix ramosissima* Ldb.), а також групи сніжногіднику білого (*Symphoricarpos albus* (L.) Blake) – 50 шт., вишні повстистої (*Prunus tomentosa* Thunb.) – 15 шт., та молоді посадки піраканти яскраво-червоної (*Pyracantha coccinea* Roem.) – 16 шт., пухиропліднику калинолистого (*Physocarpus opulifolius* (L.) Maxim) та його сортів 'Lutea' і 'Diabolo' з золотистим та фіолетовим листям – 90 шт., сорти бузку звичайного (*Syringa vulgaris* L.) – 17 шт.

Недавно посаджені молоді дерева сумаху пухнастого (*Rhus typhina* L.) – 32 шт., верби Матсуди (*Salix matsudana* Koidz) сорту 'Tortuosa' – 8 шт., гіркокаштану звичайного (*Aesculus hippocastanum* L.) – 16 шт.. У невеликій кількості в парку ростуть липа дрібнолиста (*Tilia cordata* Mill.) – 5 шт., липа широколиста (*Tilia platyphyllos* Scop.) – 12 шт., клен гостролистий (*Acer platanoides*) сорту 'Shwedleri' – 7 шт. та сорту 'Globosum' – 4 шт. По одному посаджені дерева в'язу гладенького (*Ulmus laevis* Pall.), бересту звичайного (*Ulmus pumila* L.), дуба звичайного (*Quercus robur* L.) та груші звичайної (*Pyrus communis* L.). Хоча груша (*Pyrus communis*) тут росте лише одне, але це чудовий екземпляр звишки 14 м, з діаметром стовбуру 32 см та діаметром крони 12 м. Також у невеликій кількості ростуть модрина європейська (*Larix decidua* Mill.) – 3 шт., граб звичайний (*Carpinus betulus* L.) – 3 шт., сосна чорна (*Pinus nigra*) – 3 шт. та ясен звичайний (*Fraxinus excelsior* L.) – 3 шт.

По усій території парку розсажені 85 кущів спіреї Вангутта (*Spiraea x vanhouttei* (Briot) Zabel.), 30 кущів форзиції (*Forsythia* Vahl.) та 26 чубушнику вінцевого (*Philadelphus coronarius* L.), що здебільшого називають садовим жасмином. Смугами вдовж доріжок росте хеномелес японський (*Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl.).

В асортименті багато яскравоквітучих дерев та кущів, а також деревних рослин, декоративність котрих восени особливо зростає завдяки різно-

кольоровому забарвленню осіннього листя. Ростуть в парку молоді та старі дерева катальпи бузколистої (*Catalpa bignonioides* Walt.) – всього 16 шт. Одна зі старих катальп має 44 см у діаметрі стовбуру та діаметр крони до 14 м, а окремі всохлі дерева *Catalpa bignonioides* нещодавно замінили молодими.

Усього в парку виявлено 70 таксонів деревних рослин, серед яких тільки 7 таксонів шпилькових та 63 таксони листяних дерев на кущів (табл. 1). Серед яких: 47 видів, форм і сортів дерев та 23 види та сорти кущів.

Таблиця 1. Список рослин у парку Попудренка
Table 1. Lists of plants in Popudrenka Park

№	Назва рослини/Plant name	№	Назва рослини/Plant name
Шпилькові/Conifers			
1	<i>Juniperus sabina</i> L.	28	<i>Malus×purpurea</i> (Barbier) Rehd.
2	<i>Larix decidua</i> Mill	29	<i>Morus alba</i> L.
3	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	30	<i>Padus avium</i> Mill.
4	<i>Picea glauca</i> (Moench) Voss ‘Coerulea’	31	<i>Philadelphus coronarius</i> L.
5	<i>Picea pungens</i> Engelm	32	<i>Physocarpus opulifolius</i> (L.) Maxim
6	<i>Pinus nigra</i> Arn.	33	<i>Physocarpus opulifolius</i> ‘Lutea’
7	<i>Pinus sylvestris</i> L.	34	<i>Physocarpus opulifolius</i> ‘Diabolo’
Листяні/Deciduous			
1	<i>Acer negundo</i> L	35	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb.
2	<i>Acer negundo</i> ‘Argenteo-variegata’	36	<i>Prunus divaricata</i> ‘Atropurpurea’
3	<i>Acer pseudoplatanus</i> L	37	<i>Prunus tomentosa</i> (Thunb.) Wall.)
4	<i>Acer platanoides</i> L	38	<i>Prunus vujgaris</i> Mill.
5	<i>Acer platanoides</i> ‘Globosum’	39	<i>Populus alba</i> var. <i>pyramidalis</i> Bunge= <i>Populus bolleana</i> Lauche
6	<i>Acer platanoides</i> ‘Shwedleri’	40	<i>Populus nigra</i> var. <i>italica</i> Koehne= <i>Populus italica</i> (Du Roi) Moench= <i>Populus pyramidalis</i> Rozier
7	<i>Acer saccharinum</i> L.	41	<i>Populus balsamifera</i> L.
8	<i>Aesculus hippocastanum</i> L	42	<i>Populus×berolinensis</i> Dippel.
9	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	43	<i>Pyracantha coccinea</i> M.Roem
10	<i>Amelanchier ovalis</i> Medik.	44	<i>Pyrus communis</i> L.
11	<i>Betula pendula</i> Roth	45	<i>Quercus robur</i> L.
12	<i>Betula pendula</i> Roth. x <i>Betula pubescens</i> Ehrh.	46	<i>Quercus rubra</i> L.
13	<i>Carpinus betulus</i> L.	47	<i>Rhus typhina</i> L.
14	<i>Carpinus betulus</i> ‘Pyramidalis’	48	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.
15	<i>Catalpa bignonioides</i> Walt.	49	<i>Robinia pseudoacacia</i> ‘Umbraculifera’
16	<i>Chaenomeles japonica</i> (Thunb.) Lindl.	50	<i>Salix matsudana</i> Koidz ‘Tortuosa’
17	<i>Cornus mas</i> L.	51	<i>Salix alba</i> L.
18	<i>Cotoneáster lucidus</i> Schlecht.	52	<i>Salix alba</i> ‘Vitellina pendula’
19	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	53	<i>Salix fragilis</i> L. ‘Bullata’
20	<i>Crataegus pseudoheterophylla</i> A. Pojark	54	<i>Spiraea x vanhouttei</i> (Briot) Zabel
21	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir.) DC = <i>Crataegus oxyacantha</i> L.	55	<i>Sorbus aucuparia</i> L.
22	<i>Crataegus submollis</i> Sarg.	56	<i>Sorbus x intermedia</i> (Ehnh.) Pers.
23	<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	57	<i>Symphoricarpos albus</i> (L.) Blake
24	<i>Euonymus europaeus</i> L.	58	<i>Syringa vulgaris</i> L.
25	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	59	<i>Tamarix ramosissima</i> Ldb.
26	<i>Forsythia</i> Vahl.	60	<i>Tilia cordata</i> Mill.
27	<i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh) Nutt.	61	<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.
		62	<i>Ulmus laevis</i> Pall.
		63	<i>Ulmus pumila</i> L.

Досить великий набір рослин парку Попудренка, в якому поряд зі шпильковими широко представлені яскраво квітучі листяні дерева й кущі, зокрема декоративні плодові дерева, складний рельєф парку з невеликими пагорбами й доріжками, по яких легко пересуватися, та наповненість повітрям, яким легко дихається, дає підстави віднести його до категорії гарних атмосферних парків. Більшість дерев у ньому росте з боку лінії метро, завдяки чому територія проглядається наскрізь та має багато великих галявин, що є добрим показником для парку.

За загального приємного враження від відвідування наповненого сонцем та повітрям парку Попудренка таксономічне співвідношення в ньому шпилькових і листяних порід (7 видів до 63), слід визнати незадовільним для парку, що розташований у захисній зеленій смузі такого мегаполіса як місто Київ. Шпилькові рослини і зокрема соснові насадження не тільки зменшують шум від метро та наземного транспорту, а також дезінфікують повітря від багатьох хвороботворних мікроорганізмів, поглинають пил та газ протягом усього року, тоді як листяні породи виконують ці функції лише в період вегетації, що дає підстави стверджувати, що охорона соснових насаджень – це охорона здоров'я нації. Натомість у парку «Киото» площею 98700 м², не лише збережено значно більшу кількість вікових дерев сосни звичайної (*Pinus sylvestris*), а й додатково висаджено 84 молодих дерева більш посухостійкого виду сосни чорної (*Pinus nigra*), що варто наслідувати.

Ще більш повчальним може бути досвід впорядників парку імені Андрія Малишка, територія якого у 2,5 рази менша, ніж парку Попудренка. Однак у ньому росте 58 сосен (*Pinus sylvestris*) віком 130–150 років та 90 – у віці 80–90 років, що разом з нещодавно висадженими 52 молодими соснами складає 200 дерев, тобто вп'ятеро більше, ніж у парку Попудренка.

Існуючий досвід вітчизняних ботанічних установ, створених на базі старовинних магнатських резиденцій, зокрема дендропарків «Олександрія» (Galkin et al., 2013), «Софіївка» НАН України (Kosenko et al., 2013) та інших, насадження яких захищаються державою згідно з Флорентійською хартією (ICOMOS, 1982), наразі не поширюється на парки, сквери та інші зелені насадження загального користування. Однак світова практика віднесення вікових дерев до природних об'єктів, що потребують цілеспрямованого дрібно-масштабного збереження (Lindenmayer, 2017) має бути поширена на українські парки. Насамперед йдеться про стратегію, що включає загальні принципи, котрі стосуються заходів щодо захисту існуючих окремих вікових дерев, зокрема створення Реєстрів вікових дерев з особливим статусом та/або доповнення у вигляді додатків до Реєстру стародавніх дерев України (Hrynyuk et al., 2010) для їх збереження й захисту від посягань на вирубування; зниження показників

випаду дорослих дерев зважаючи на те, що вони є ключовою частиною життєвого циклу майбутніх вікових дерев; систематична підсадка для створення різновікових наборів дерев спроможних замінити існуючі вікові дерева, оскільки вони врешті-решт природно відмирають.

Адже незважаючи на обмеженість у просторі, окремі вікові дерева й невеликі деревостани таких дерев виконують надзвичайно важливу екологічну роль (Galkin et al., 2013; Lindenmayer, 2017). Тож практичні заходи стратегії їх збереження можуть включати заборону на вирубування дерев вищих певного розміру, дерев певного виду, а також облаштування мікроогородження для обмеження загроз пов'язаних з випасом худоби, паркуванням автомобілів тощо.

Висновки/Conclusions.

1. Інвентаризація насаджень та оцінка стан благоустрою в парку Попудренка засвідчують необхідність реконструкції дорожньої мережі, дитячих майданчиків, облаштування майданчиків для відпочинку; відновлення колонок з питною водою, оформлення входів у парк з боку станцій метро «Дарниця» та «Чернігівська» й суттєвого покращення видового складу насаджень.

2. Дослідження стану насаджень виявило багато фаутичних дерев, що потребують лікування та/або видалення. Це здебільшого хворі швидкорослі та недовговічні дерева клену сріблястого (*Acer saccharinum*), берези плакучої (*Betula pendula*) та гібридної (*Betula pendula* × *Betula pubescens*), аличі (*Prunus divaricata*), й частково дуба червоного (*Quercus rubra*), стан дерев якого наразі ліпший, однак, зважаючи на його біологію, може швидко погіршитись. Інтенсивне лікування найбільш цінних й поступова заміна решти дерев на більш довговічні сприятиме покращенню фітосанітарного стану й привабливості парку Попудренка.

3. Потребують розрідження порослеві та самосійні насадження робінії псевдоакації (*Robinia pseudoacacia*), аличі (*Prunus divaricata*), кленів гостролистого (*Acer platanoides*) та ясенелистого (*Acer negundo*), що ростуть без будь-якого композиційного рішення та заважають один одному.

4. Відсутність домінантних дерев аборигенних видів, за винятком невеликої кількості вікових дерев сосни звичайної (*Pinus sylvestris*), та відповідно відсутність основних композицій з довговічних дерев, спроможних успішно рости й розвиватися в даних екологічних умовах, зумовлює потребу створення різновікових соснових насаджень.

5. Для забезпечення від несанкціонованої вирубки та збереження належного стану 39 вікових дерев сосни звичайної (*Pinus sylvestris*), що ростуть у парку Попудренка, необхідно їх внести в додаток до Реєстру стародавніх дерев України з відповідним статусом.

Список посилань/References

Baza danykh roslyn 2008–2020 (Institute for evolutionary ecology NAS Ukraine). URL: <http://ieenas.org/p/>. (in Ukrainian).

Crataegus pseudoheterophylla Pojark. (2020). *Plantarium: open on-line atlas and key to plants and lichens of Russia and neighbouring countries 2007–2020*. URL: <https://www.plantarium.ru/page/view/item/11921.html>.

Galkin, S. I., Dragan, N. V., & Doiko N. M. (2013). Experience the conservation of ancient trees and historical compositions in arboretum “Olexandria” of the NAS of Ukraine. *Plant introduction*. No 4. P. 42–50 (in Ukrainian with English abstract).

Hrynyk, P. I., Stetsenko, M. P., Shnayder, S. L., Lystopad, O. H., & Boreyko, V. Ie. (2010). *Starodavni dereva Ukrainy: reiestr-dovidnyk*. Kyiv.: Lohos. 143 s. (in Ukrainian).

ICOMOS. (1982). Historic Gardens. *The Florence Charter, 1981*. Paris: International Council on Monuments and Sites. 1982. URL: <https://www.icomos.org/en/newsletters-archives/179-articles-en-francais/ressources/charters-and-standards/158-the-florence-charter>.

Ivchenko, A. I., Mazepa, M. I., Melnik, Yu. A., Proskurnitsky, V. M., & Melnik, A. S. (2001). Dictionary of taxonomic names of woody plants (Ukrainian, Latin, Russian, English, German) [Ed.: Volodymyr P. Kucheriavyy]. Lviv: Swit, 2001. 148 p. (in Ukrainian).

Kal'nytskyi, M. (2019). Dachnyy otdykh v starom Kieve. *Antikvar*. URL: <https://antikvar.ua/dachnyj-otdyh-v-starom-kieve/>.

Kokhno, M. A. (ed.). (2002). *Dendroflora Ukrainy. Dykorosli y kul'tyvovani dereva i kushchi. Pokrytonasinni. Chastyna I. Dovidnyk*. Kyiv: Fitosotsiotsentr. 448 s. (in Ukrainian).

Kolisnichenko, O. M., & Boniuk, Z. H. (2011). *Introduktsiia derevnykh roslyn u Botanichnomu sadu im. akad. O. V. Fomina (1839–2009): monohrafiia, za red. H. T. Hrevtsovoi*. Kyiv: Kyivs'kyi universytet. 175 s. (in Ukrainian).

Kosenko, I. S., Opalko, O. A., Zagoruiko L. O., Opalko, A. I. (2020). Dendrological park “Sofiyivka”: Its history and botanic collection. *The International Journal of Plant Reproductive Biology*, Vol. 12(1). P. 25–33. DOI: 10.14787/ijprb.2020.12.1.

Lindenmayer, D. B. (2017). Conserving large old trees as small natural features. *Biological Conservation*. Vol. 211. P. 51–59.

Parky Kyieva. (2020). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%B8_%D0%9A%D0%B8%D1%94%D0%B2%D0%B0.

The Plant List 2013. (2013). URL: <http://www.theplantlist.org>.

Yukhymenko Yu. S. (2017). Collection of species of the genus *Crataegus* L. in Kryvyrih Rih Botanical Garden of the NAS of Ukraine: creation history and contemporary state. *Plant introduction*. No 1. P. 36–43 (in Ukrainian with English abstract).